

Sygn. akt II CSK 157/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa Włodzimierza, Anny, Ireneusza,
Marii, Ryszarda i Wandy M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 kwietnia 2011 r.,

skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 14 października 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w części uwzględniającej apelację
pozwanego (pkt 1), oddalającą apelację powodów (pkt 2)
i orzekającą o kosztach (pkt 3 i 4) i w tym zakresie przekazuje
sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 5 grudnia 2008 r. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody W. na rzecz powodów Anny, Marii, Ryszarda i Ireneusza M. kwoty po 417.982 zł, na rzecz Włodzimierza M. 502.187 zł oraz na rzecz Wandy M. 597.557 zł – ustawowymi odsetkami, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach procesu, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Orzeczeniem z dnia 22 czerwca 1960 r. Prezydium Rady Narodowej Miasta P. wywłaszczyło nieruchomość położoną w P. przy ulicy /.../ o powierzchni 1430 m², zapisaną w księdze wieczystej Sądu Powiatowego nr /.../, stanowiącą własność Stefana M., a w rzeczywistości jego spadkobierców. Komisja Odwoławcza do Spraw Wywłaszczenia przy Ministrze Spraw Wewnętrznych decyzją z dnia 30 grudnia 1961 r. utrzymała w mocy to orzeczenie. Decyzją z dnia 30 października 2006 r. Minister Budownictwa stwierdził, że orzeczenie z dnia 22 czerwca 1960 r. i utrzymująca ją w mocy decyzja z dnia 30 grudnia 1961 r. zostały wydane z naruszeniem prawa. Na wywłaszczonej nieruchomości został posadowiony nowy budynek mieszkalny. W chwili obecnej została wydzielona odrębna własność części lokali i zostały one sprzedane.

Niewątpliwie powodowie, wywodzący swoje prawa do nieruchomości z tytułu spadkobrania, wskutek wydania wadliwej decyzji wywłaszczeniowej ponieśli szkodę w postaci utraty prawa własności nieruchomości i możliwości pobierania pożytków. Wartość wywłaszczonej nieruchomości według stanu z dnia 22 czerwca 1960 r. i cen z chwili obecnej wynosi 5.794.911 zł. Wartość zaś pożytków utraconych związku z niemożnością korzystania z tej nieruchomości w okresie od 17 października 1997 r. do 29 lutego 2008 r., obliczona przy założeniu wykorzystania jej na parking śródmiejski, wynosi 892.729 zł.

Biorąc pod uwagę, że decyzja nadzorcza stwierdzająca wydanie orzeczenia wywłaszczeniowego z naruszeniem prawa została wydana po wejściu w życie art. 417¹ k.c., Sąd Okręgowy przyjął, że ocena zasadności roszczeń powodów podlega ocenie na podstawie § 2 tego artykułu. Stwierdził, że powodowie wykazali

wszystkie przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa za poniesioną przez nich szkodę. Dopiero decyzja nadzorcza z dnia 30 października 2006 r. otworzyła im drogę do skutecznego zgłoszenia roszczeń odszkodowawczych, dlatego też – wbrew zarzutowi pozwanego – nie uległy one przedawnieniu. W konsekwencji Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powodów odszkodowania stosownie do ustalonej wysokości szkody i przypadających im udziałów w nieruchomości, a w pozostałej części powództwa oddalił.

Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu apelacji obu stron, wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że powództwa oraz apelację powodów oddalił i orzekł o kosztach procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę zaskarżonego wyroku, jednak dokonał ich odmiennej oceny prawnej wskazując, że roszczenia powodów uległy przedawnieniu najpóźniej z dniem 4 czerwca 1999 r. z uwagi na upływ dziesięcioletniego terminu przewidzianego w art. 442 § 1 zdanie drugie k.c., liczonego od dnia 4 czerwca 1989 r., tj. od chwili kiedy pojawiła się realna możliwość wystąpienia przez powodów zgłoszenia wniosku o wydanie decyzji nadzorczej. Skoro wniosek o stwierdzenie niezgodności z prawem decyzji wyłączeniowej został złożony dopiero w styczniu 2004 r., to zarzut przedawnienia, podniesiony przez stronę pozwaną, zasługiwał na uwzględnienie.

W skardze kasacyjnej opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. powodowie podnieśli zarzuty naruszenia: art. 417¹ § 2 k.c. oraz art. 442 § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię prowadzącą do niezastosowania art. 160 k.p.a.; art. 123 § 1 k.c. i art. 77 Konstytucji RP przez ich niezastosowanie oraz art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692) przez jego błędną wykładnię. W konkluzji wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na ich rzecz odszkodowań z uwzględnieniem podniesionego w apelacji zarzutu nieprawidłowego obliczenia udziałów w spadku po Stanisławie M., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany zastąpiony przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

U podstaw zaskarżonego wyroku legł pogląd, mający odzwierciedlenie wypowiedziach doktryny i w orzecznictwie, że podstawę oceny roszczeń odszkodowawczych za szkodę wynikłą z wadliwej decyzji administracyjnej wydanej przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydaniem z kwalifikowanym naruszeniem prawa stwierdzono po tej dacie, stanowi art. 417¹ § 2 k.c.

W związku z rozbieżnościami zarysowanymi w orzecznictwie na tle rozgraniczenia zastosowania uchylonego z dniem 1 września 2004 r. art. 160 k.p.a. i ustanowionego z mocą od tego dnia art. 417¹ § 2 k.c., Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10 (niepubl.) uznał, że do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a.

Pogląd wyrażony w tej uchwale ma dla oceny zasadności skargi kasacyjnej istotne znaczenie, gdyż – jak wynika z przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku wiążących ustaleń faktycznych – orzeczenie będące zdarzeniem wywołującym szkodę zostało wydane przez Prezydium Rady Narodowej Miasta P. w dniu 22 czerwca 1960 r., zaś stwierdzenie wydania tej decyzji z naruszeniem prawa nastąpiło – z mocy decyzji nadzorczej Ministra Budownictwa – w dniu 30 października 2006 r.

Trafnie zatem zarzucili skarżący, że do oceny podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia miał zastosowanie nie art. 442 § 2 k.c. - jak wadliwie przyjął Sąd Apelacyjny - lecz art. 160 § 6 k.p.a. Zgodnie zaś z tym przepisem roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1. Sąd Apelacyjny w swoich rozważaniach

zupełnie pominął przesłanki określone w przytoczonym przepisie, co nie pozwala skutecznie odeprzeć zarzutu jego naruszenia.

Konsekwencją uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczeń zgłoszonych przez powodów było oddalenie wniesionej przez nich apelacji bez zbadania jej merytorycznej zasadności. Okoliczność ta rodzi konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku zarówno w zakresie uwzględniającym apelacje pozwanego jak i oddalającym apelacje powodów i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.